

Zakładanie przedsiębiorstw w Unii Europejskiej

★[★] *Co oznacza swoboda zakładania przedsiębiorstw w Unii Europejskiej?*

W krajach Unii Europejskiej swoboda zakładania przedsiębiorstw (*right of establishment*) obejmuje prawo podjęcia i wykonywania działalności na zasadzie samozatrudnienia, jak również do zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw (art. 52 Traktatu Rzymskiego). Krótko mówiąc – obywatele państw członkowskich UE mogą swobodnie podejmować i prowadzić własne przedsiębiorstwa (lub filie istniejących) na terenie całej Unii Europejskiej.

★[★] *Polska jest państwem kandydującym do członkostwa w Unii. Czy wobec tego musimy jeszcze poczekać z założeniem naszej firmy np. w Niemczech czy w Holandii?*

Na szczęście nie. Układ Europejski (umowa o stowarzyszeniu Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi) od momentu wejścia w życie (1 lutego 1994 r.) przyznaje obywatelom Polski prawo do zakładania przedsiębiorstw na terenie krajów Unii (art. 44-54 Układu). Obowiązuje przy tym **zasada traktowania narodowego** – obie strony Układu zobowiązały się wzajemnego stosowania tych samych kryteriów, odnoszących się do zakładania i prowadzenia firm na terytorium Polski lub jednego z krajów Unii, w stosunku do obywateli i przedsiębiorstw reprezentujących obie strony Układu. To oznacza, że **firma założona przez obywatela polskiego we Francji czy w Danii musi tam być traktowana nie gorzej niż firma założona przez Francuza czy Duńczyka.**

★[★] *Czy każdy może założyć przedsiębiorstwo w Unii?*

Zgodnie z postanowieniami Układu Europejskiego **firmę na terenie Unii może założyć zarówno osoba fizyczna, jak i przedsiębiorstwo.** Dla osoby fizycznej (posiadającej obywatelstwo polskie – prawo pobytu na terytorium RP bowiem nie wystarcza) oznacza to prawo do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej na zasadzie samozatrudnienia (czyli na własny rachunek, **bez prawa do poszukiwania pracy na miejscowym rynku**). Przedsiębiorstwa polskie (mające zarejestrowane biuro, siedzibę zarządu lub prowadzące główną działalność na terytorium RP) mogą nato-

Zakładanie przedsiębiorstw w Unii Europejskiej

miast zakładać przedsiębiorstwa podległe (będące pod kontrolą spółki-matki) oraz oddziały i agendy.

★ Czy prawo do zakładania przedsiębiorstw w UE obejmuje wszystkie rodzaje działalności?

Regulacje te dotyczą w zasadzie wszelkich rodzajów działalności gospodarczej: handlowej, usługowej, przemysłowej, rzemieślniczej, a także w zakresie wykonywania tzw. wolnych zawodów (np. adwokat, architekt czy weterynarz).

Wyłączone zostały jednak lotnicze usługi transportowe, żegluga śródlądowa oraz morska żegluga przybrzeżna. Postanowienia Układu nie obejmują też działalności związanej ze sprawowaniem funkcji publicznych (np. w sądownictwie, wojskowości, policji oraz służbie cywilnej). Układ umożliwia też każdej ze stron na tworzenie i utrzymywanie ograniczeń w zakładaniu przedsiębiorstw ze względu na realizowaną przez krajowe władze politykę społeczną.

★ Jakie przepisy obowiązują przy podejmowaniu działalności gospodarczej w UE?

Należy pamiętać, że Układ Europejski wyznacza tylko ogólne ramy zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw. Tak naprawdę istotne z punktu widzenia przyszłego przedsiębiorcy są przepisy kraju, w którym chce się działać.

Każde państwo ma odrębne regulacje dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej. Wszelkie formalności załatwiane są w trybie i na zasadach przewidzianych w prawie krajowym. W Holandii nie jest wymagane wnoszenie określonego, minimalnego wkładu środków, a założenie firmy jest stosunkowo proste. W Austrii zaś nie jest już tak łatwo, a wszelkie formalności (łącznie z otrzymaniem wizy pobytowej) trwają około 6 miesięcy. Tak więc należy przede wszystkim zapoznać się z prawem kraju, w którym chcemy działać (tam też bowiem będziemy załatwiać wszelkie formalności po założeniu firmy oraz płacić podatki zgodnie z obowiązującymi tam stawkami). Wiele polskich firm działa już na terenie Unii Europejskiej. Niemniej jednak należy pamiętać, że obecne procedury (zwłaszcza jeśli chodzi o uzyskanie prawa pobytu) nie są najprostsze. Wiele krajów obawia się bowiem tzw. konstrukcji pozornych, czyli otwierania przez Polaków niewielkich firm tylko po to, by uzyskać zezwolenie na pobyt (a na jego podstawie poszukiwać później pracy).

Zakładanie przedsiębiorstw w Unii Europejskiej

Szczegółowych informacji na temat podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w krajach UE udzielają polskie placówki dyplomatyczne w poszczególnych państwach UE. Na stronie polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości www.parp.gov.pl dostępny jest też obszerny informator na ten temat.

★ ★ *Czy po założeniu firmy w państwie członkowskim UE można w niej zatrudnić Polaków?*

Art. 52 Układu stanowi, że przedsiębiorstwa polskie mają prawo do zatrudniania bezpośredniego (a także przez jeden ze swoich oddziałów czy agend) pracowników, którzy są obywatelami RP, jeśli należą do tzw. **personelu kluczowego** (warunkiem jest jednak wymóg zatrudnienia takiego pracownika przynajmniej przez rok przed oddelegowaniem go do pracy w innym państwie). Inni pracownicy muszą pochodzić z krajów Unii Europejskiej – zatrudniani są zgodnie z prawem i na zasadach określonych przez prawo krajowe (dotyczy to także np. kwalifikacji czy wykształcenia). Pracownikom tym przysługuje prawo pobytu i pracy tylko na okres zatrudnienia przez firmę polską

★ ★ *Czy posiadając firmę na terenie jednego państwa członkowskiego można działać na terytorium innego?*

Spółki oraz przedsiębiorstwa zarejestrowane w jednym z państw członkowskich UE mogą działać we wszystkich pozostałych państwach UE. Przykładowo – firma usługowa założona przez Polaka np. w Niemczech, zgodnie z prawem obowiązującym z Niemczech (traktowana więc jak podmiot niemiecki), może wykonywać usługi we wszystkich pozostałych państwach członkowskich UE. Firma taka ma też prawo do przemieszczania swoich pracowników do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej na czas wykonywania usługi.

★ ★ *Gdzie i w jakiej wysokości będziemy płacić podatki mając firmę w państwie członkowskim UE?*

Podatki płacimy w państwie, w którym mamy zarejestrowaną firmę i zgodnie ze stawkami obowiązującymi w danym państwie.

Zakładanie przedsiębiorstw w Unii Europejskiej

★ ★ Czy mając firmę w jednym z krajów UE można przebywać tam z rodziną?

Tak. Członkom rodzin obywateli (nie będących obywatelami UE), którzy założyli firmę w jednym z krajów Unii Europejskiej, wydaje się odpowiedni dokument pobytu równoważny z kartą stałego pobytu lub zezwolenia na pobyt. Dokumenty pobytu wydawane są nieodpłatnie lub za pobraniem opłaty nieprzekraczającej opłat wymaganych od obywateli danego państwa przy wydawaniu dowodu tożsamości.

★ ★ Czy prawo do założenia przedsiębiorstwa obejmuje prawo do ubezpieczenia społecznego?

Tak. Prawo to obejmuje również możliwość dostępu do systemu ubezpieczeń społecznych obowiązujących w danym państwie. Należy jednak pamiętać, że w Unii Europejskiej nie ma jednolitego systemu ubezpieczeń społecznych. Każde państwo członkowskie UE ma własny system ubezpieczeń. Dlatego też przedsiębiorcy (niezależnie od miejsca zamieszkania) ubezpieczeni są w systemie obowiązującym w tym państwie, w którym prowadzą działalność gospodarczą. Dotyczy to następujących rodzajów świadczeń socjalnych:

- zasiłków chorobowych,
- zasiłków macierzyńskich,
- zasiłków z tytułu inwalidztwa,
- emerytur, rent i świadczeń rodzinnych,
- zasiłków z tytułu wypadków przy pracy,
- zasiłków dla bezrobotnych.

Świadczenia nie dotyczą systemu pomocy społecznej – ta zarezerwowana jest wyłącznie dla obywateli danego państwa.

Warto dodać, że do emerytury zalicza się okresy zatrudnienia (prowadzenia firmy) i okresy korzystania ze świadczeń socjalnych (płacenia składek na ubezpieczenie) w różnych państwach członkowskich.

